

*Analyse
Maatschappelijk
Rendement
Playing for Success*

Freek de Meere
Ahmed Hamdi

Analyse Maatschappelijk Rendement Playing for Success

Freek de Meere
Ahmed Hamdi

November 2014

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Onderzoek naar Playing for Success in Nederland	7
	Conclusie	8
3	Effectenarena	9
4	Maatschappelijke kosten en baten Playing for Success	11
	De MRA methodiek	11
	Uitgangspunten	12
	Baten van Playing for Success	13
	Totaaloverzicht kosten en baten Playing for Success	17
	Conclusies	20
5	Conclusies en aanbevelingen	21
	Aanbevelingen	21
	Literatuur	23

1 *Inleiding*

Playing for Success is een tien tot twaalf weken durend naschools programma voor jeugdigen tussen de negen en veertien jaar. Playing for Success is een onderwijsconcept waarin leerlingen uit het basis- en middelbaar onderwijs in een buitenschools programma werken aan hun sociaal-emotionele ontwikkeling. In Nederland zijn momenteel zo'n 19 leercentra operationeel. Deze leercentra zijn meestal verbonden aan een betaald voetbalorganisatie, maar in 2013 zijn ook centra geopend in het Scheveningse Circustheater en het Rotterdam Basketball College. De leercentra werken op lokaal niveau samen met verschillende basisscholen en middelbare scholen. Zie www.playingforsuccess.nl voor een overzicht.

De scholen melden kinderen aan die volgens hen een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken omdat hun ontwikkeling wordt bedreigd door sociaal-emotionele problemen, een achterblijvende schoolmotivatie en/of achterblijvende onderwijsprestaties. Het gaat om de leerlingen die tussen wal en schip vallen en die daardoor niet de aandacht krijgen die zij nodig hebben. Het gaat dus niet om de echte zorgleerlingen, maar om de minder weerbare en minder assertieve leerlingen waarbij de kans bestaat dat zij op termijn extra zorg nodig hebben.

De doelstelling van Playing for Success is de motivatie, het zelfvertrouwen en het zelfbeeld van deelnemende jeugdigen te stimuleren, waardoor zij weer meer grip krijgen op hun schoolloopbaan. Op de lange termijn moet deze aanpak het aantal zorgleerlingen verlagen en de kans op voortijdig schooluitval verkleinen.

Het naschoolse aanbod van Playing for Success vindt plaats in een speciaal ingericht leercentrum in of nabij een topsportaccommodatie. De gedachte is dat deze omgeving stimulerend is voor de leerlingen en hen het gevoel geeft bijzonder te zijn. Hun zelfvertrouwen en schoolmotivatie zullen daardoor toenemen. Daarnaast is er veel persoonlijke aandacht voor de leerlingen, maken de docenten bij de opdrachten gebruik van de omgeving (contextrijk leren) en werken de leerlingen bij iedere opdracht samen.

In deze studie verrichten we een rendementsanalyse. In het volgende hoofdstuk beschrijven we allereerst de directe en de indirecte resultaten van Playing for Success voor zover die bekend zijn in de literatuur. In hoofdstuk 3 identificeren we op kwalitatieve wijze effecten bij veel meer verschillende betrokkenen dan alleen de leerlingen. Dit doen we op basis van uitgevoerde Effectenarena's in Breda, Eindhoven en Almere. Daarna volgt in het vierde hoofdstuk – waar mogelijk – een kwantificering van de maatschappelijke kosten en baten. De analyse levert een indicatie van het maatschappelijk en economisch rendement van de interventie en aanknopingspunten voor het vergroten hiervan.

2 *Onderzoek naar Playing for Success in Nederland*

De afgelopen jaren zijn verschillende onderzoeken gedaan naar Playing for Success. Hieronder een opsomming van de resultaten, waarbij we verkennend onderzoek niet meenemen (bijvoorbeeld Cevaal en Lucassen, 2011).

Engels onderzoek uit 2002 laat zien dat leerlingen na deelname aan het programma meer *plezier* hebben in schooltaken, zoals rekenen, lezen en schrijven, en meer *vertrouwen* hebben in hun eigen reken-, lees- en schrijfvaardigheden dan ervoor (Sharp et al., 2002).

Uit later onderzoek van dezelfde Sharp e.a. (2007) blijkt dat de kortetermijnresultaten van deelname aan Playing for Success (Sharp et al. 2002) na een jaar niet blijven bestaan. De studie toont aan dat een selecte groep leerlingen na deelname aan Playing for Success wel langdurige vooruitgang heeft geboekt. Dit zijn de leerlingen die vóór deelname het slechtst presteerden.

Kwalitatief onderzoek naar Playing for Success in Engeland (Sharp et al., 2007) toont aan dat sommige leercentra meer resultaten boeken op de lange termijn dan andere leercentra. Dit verklaren zij door verschillen in de mate waarin de leercentra aandacht besteden aan:

- details;
- flexibiliteit;
- samenwerking met scholen;
- het selectieproces.

Het onderzoeksinstituut TIER (Van Klaveren en De Witte, 2012) heeft recent onderzoek verricht naar de effecten van Playing for Success Eindhoven op *cognitieve vaardigheden* van deelnemende leerlingen. Om dit te meten hebben zij gestandaardiseerde toetsen gebruikt. Op basis van deze toetsen worden geen effecten gevonden van deelname aan Playing for Success op cognitieve vaardigheden. Volgens de onderzoekers heeft deelname aan Playing for Success mogelijk geen effect op cognitieve vaardigheden maar wel op andere uitkomsten, zoals motivatie, cognitief zelfvertrouwen en werkhouding.

Oberon heeft hier in 2012 en 2013 onderzoek naar gedaan onder leerlingen, ouders en leerkrachten bij verschillende Nederlandse locaties van Playing for Success in Nederland (Van der Linden en Oomen, 2012 en 2013). Alle drie de groepen zien vooruitgang in het zelfvertrouwen, de motivatie en de mate van zelfstandigheid door deelname aan Playing for Success. Het lijkt erop dat deelname aan Playing for Success bij jongere kinderen (groep 6 en 7) meer effect heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling dan bij de oudere doelgroep.

Boonstra en Hermens (2013) concluderen in een tussentijdse rapportage van PFS Rotterdam dat leerlingen tijdens de periode van het programma gemiddeld genomen (1) minder gaan piekeren, (2) vaker op tijd op school komen en (3) meer vertrouwen hebben gekregen in het met succes volbrengen van hun opdrachten op school (cognitief zelfvertrouwen). De toename van het cognitief zelfvertrouwen blijft ook 12 weken na deelname nog bestaan. Opvallend is dat juist leerlingen met relatief veel emotionele problemen na deelname aan PFS minder piekeren dan ervoor.

Conclusie

Met Playing for Success worden resultaten geboekt op vaardigheden als motivatie, werkhouding en cognitief zelfvertrouwen. Deze effecten zijn vooral op korte termijn waarneembaar maar voor specifieke leerlingen ook van langduriger aard. Deelname aan Playing for Success lijkt vooralsnog geen effect te hebben op cognitieve vaardigheden van leerlingen als we deze meten met gestandaardiseerde (Cito) toetsen. De problematiek van een leerling, en dus ook de reden van selectie, kan invloed hebben op de effecten van deelname aan Playing for Success evenals de precieze aanpak van een locatie. Er is nog weinig specifiek onderzoek gedaan naar de succesvolle elementen van het programma.

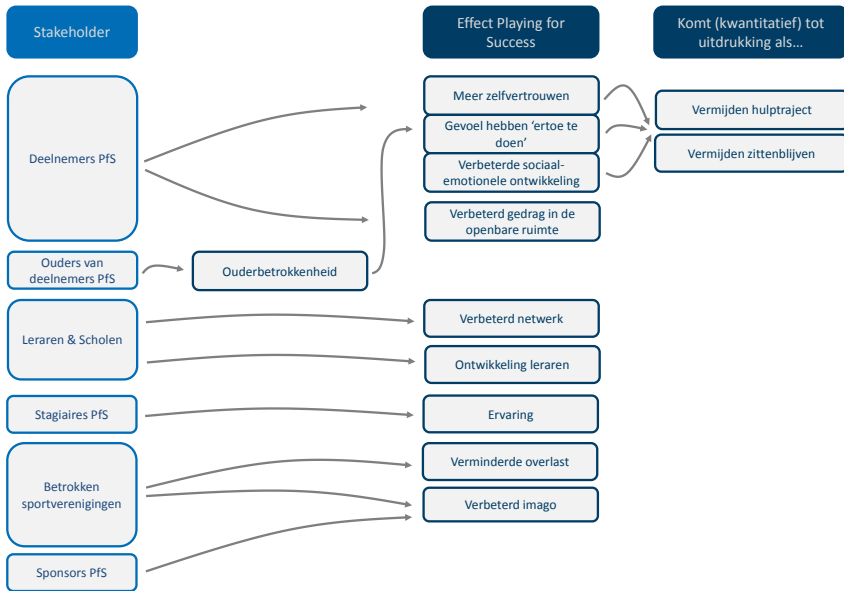
3 *Effectenarena*

De besproken literatuur naar de effecten van PfS is gericht op de effecten bij de doelgroep. Er zijn echter nog meer partijen waar effecten neer kunnen slaan. Om hier gegevens over te verzamelen is op drie locaties (Breda, Eindhoven en Almere) een zogenaamde Effectenarena ingevuld. De Effectenarena is een beproefd hulpmiddel om met betrokkenen scherp te krijgen in de werking en meerwaarde van maatschappelijke interventies. In 2009 is het instrument ontwikkeld door Platform31 (voorheen Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting). In een groep gaat men in gesprek en legt men een verbinding tussen de volgende vier elementen.

- Activiteiten: welke werkzaamheden worden uitgevoerd, met welke werkwijze?
- Investeerders: welke partijen leveren de financiële en niet-financiële bijdragen die nodig zijn voor deze activiteiten?
- Maatschappelijke effecten: welke verandering is er in de situatie van cliënten en hun omgeving?
- Incasseerders: welke partijen hebben voordeel van die effecten?

Op basis van de uitgevoerde Effectenarena's in Breda, Eindhoven en Almere onderscheiden we de effecten zoals weergegeven in de volgende figuur. Een verdere uitwerking van de Effectenarena is terug te vinden in bijlage 1. Per locatie zijn verschillen in bijvoorbeeld doelgroepen, precieze aanpak en concurrenten, maar die blijken voor deze studie niet relevant. We komen hier in het slothoofdstuk op terug.

Overzicht maatschappelijke effecten Playing for Success

Uit de Effectenarena's zijn verschillende effecten van Playing for Success te halen. Voor de *deelnemers* geldt dat zij meer zelfvertrouwen krijgen, het gevoel hebben 'ertoe te doen' en dat hun sociaal-emotionele ontwikkeling verbetert. Ook wordt verwacht dat de deelnemers beter gedrag gaan vertonen in de openbare ruimte. De *ouders* van deelnemers worden door deelname aan Playing for Success vaak meer betrokken bij hun kinderen. Dit draagt weer bij aan het zelfvertrouwen van kinderen en het gevoel dat zij ertoe doen.

Voor deelnemende *scholen en leraren* geldt dat zij hun netwerk door Playing for Success kunnen vergroten. *Stagiaires* kunnen ervaring opdoen met de specifieke manier van werken (gericht op de specifieke problemen van de deelnemers) die bij Playing for Success wordt gehanteerd.

De *betrokken (sport)verenigingen en overige sponsors* merken vooral dat zij door hun maatschappelijke betrokkenheid te tonen een beter imago krijgen. Dit kan ook commerciële waarde hebben, bijvoorbeeld bij het binnengaan van potentiële partners. Daarnaast kan de verbetering van het gedrag van deelnemers in de openbare ruimte leiden tot minder overlast voor de betrokken vereniging. Dit effect is echter minimaal. Niet alle deelnemers aan Playing for Success zijn namelijk supporters/bezoekers van de betrokken (sport)verenigingen.

In het volgende hoofdstuk gebruiken we de maatschappelijke effecten voor een berekening van de maatschappelijke kosten en baten van Playing for Success.

4 *Maatschappelijke kosten en baten Playing for Success*

In een indicatieve maatschappelijke rendementsanalyse (MRA) worden de verwachte maatschappelijke effecten van het project afgezet tegen de kosten van het project. Hierbij wordt gekeken hoe de situatie met Playing for Success zich verhoudt tot de (hypothetische) referentiesituatie dat het project niet wordt uitgevoerd en de specifieke werkzaamheden van Playing for Success ook niet door een andere organisatie worden opgepakt. In de analyse worden de verwachte effecten zoveel mogelijk uitgedrukt in geld (euro's). Op deze manier kunnen effecten en kosten direct met elkaar worden vergeleken. Effecten die niet goed in geld kunnen worden uitgedrukt, worden kwalitatief beschreven.

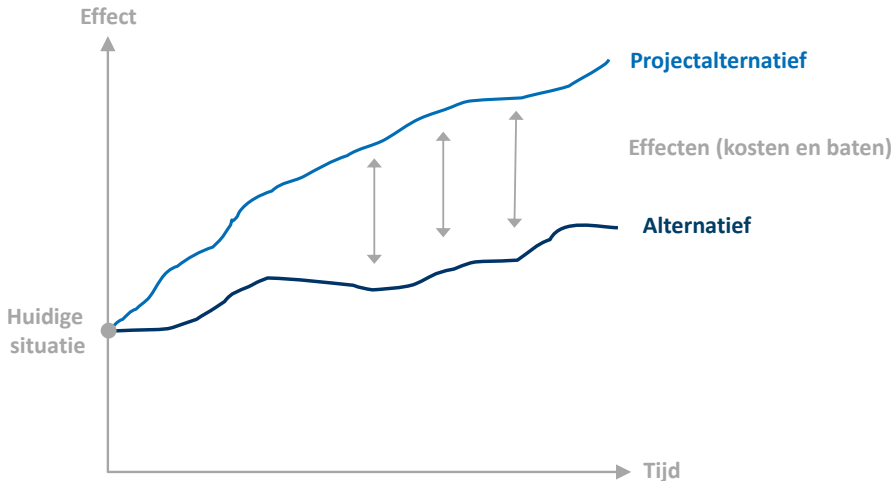
Voor het opstellen van de quickscan MRA hebben we ons gebaseerd op informatie en kengetallen zoals aangeleverd door de betrokken partijen¹ en beschikbare literatuur. Deze MRA geeft een indicatief beeld op basis van onderbouwde aannamen van de kosten en baten van een gemiddeld leercentrum van Playing for Success. Het is van belang te benadrukken dat het uitgevoerde onderzoek geen empirische effectstudie is.

In deze MRA is gekeken naar de kosten en baten in één jaar.

De MRA methodiek

Bij het gebruik van de MRA methodiek wordt de meerwaarde van een project bepaald door de situatie met het project (projectalternatief) af te zetten tegen de situatie dat het project niet uitgevoerd zou zijn (nulalternatief). In het geval van Playing for Success is het projectalternatief de huidige situatie. In het hypothetische nulalternatief wordt Playing for Success niet uitgevoerd. Het verschil tussen het nulalternatief en projectalternatief is gelegen in de effecten van Playing for Success. In onderstaande figuur wordt dit verduidelijkt.

1 Playing for Success Nederland en de leercentra in Almere, Breda en Eindhoven.

Uitgangspunten

Algemene uitgangspunten

- De kosten en baten worden berekend voor een gemiddeld leercentrum van Playing for Success en zijn niet gebaseerd op een specifiek leercentrum.
- De kosten en baten worden berekend voor de uitvoering van één jaar Playing for Success.
- De huidige waarde van toekomstige baten is berekend met een discontovoet van 5,5%.

Omvang

Op basis van het jaarlijks (gemiddeld) aantal deelnemers in de centra van Almere, Breda en Eindhoven wordt in deze MRA uitgegaan van 290 deelnemers (jaarlijks).

Kosten van Playing for Success

Om de kosten van een jaar Playing for Success in te schatten, is gebruik gemaakt van de beschikbare informatie van de verschillende vestigingen.

De kosten kunnen worden opgedeeld in vier categorieën:

- projectkosten (personeel, leermiddelen, beheerskosten, verzekeringen, ICT beheer en aanschaf);
- kosten locatie;
- inrichtingskosten;
- kosten Playing for Success Nederland.

Projectkosten

De gemiddelde jaarlijkse kosten per deelnemer aan Playing for Success bedragen circa € 265². In deze kosten zijn onder andere kosten voor personeel, leermiddelen, verzekeringen en ICT beheer en aanschaf opgenomen. Uitgaande van de gemiddelde omvang van een Playing for Success vestiging van 290 leerlingen zijn de jaarlijkse kosten gelijk aan bijna € 77.000.

Kosten locatie

De verschillende vestigingen van Playing for Success zijn gelieerd aan een (sport)club en hebben een ruimte tot hun beschikking in of nabij het stadion van de club. Hoewel de club de ruimte in het algemeen gratis voor Playing for Success ter beschikking stelt, moeten deze kosten wel worden meegenomen in het overzicht van kosten en baten. Zonder Playing for Success zou deze ruimte immers verhuurd kunnen worden aan een commerciële partij. De kosten voor een gemiddelde locatie (huur van de ruimte, elektra, water, gas en schoonmaak) worden geraamd op € 43.000,- per jaar³.

Eenmalige inrichtingskosten

Bij iedere locatie zijn kosten gemaakt om de beschikbare ruimte in te richten. Deze kosten zijn gelijkgesteld aan (eenmalig) € 25.000. Omdat we de kosten en baten over één jaar berekenen, wordt de afschrijvingstermijn gesteld op tien jaar. De jaarlijkse kosten voor inrichting zijn hiermee gelijk aan € 2.500³.

Kosten Playing for Success Nederland

Als de totale kosten van Playing for Success Nederland worden verrekend over de individuele centra in het land, bedragen deze kosten circa € 5.000 per centrum.

Baten van Playing for Success

Om de effecten van Playing for Success uit te drukken in euro's is het belangrijk te bekijken welke maatschappelijke voordelen de eerder genoemde effecten met zich meebrengen. De in hoofdstuk 3 opgenomen figuur geeft hier

2 Informatie Playing for Success Breda en Playing for Success Eindhoven.

3 Informatie Playing for Success Eindhoven.

een overzicht van. Onderstaand worden de baten en de manier waarop zij worden berekend kort besproken.

Vermijden hulptraject

Het verhoogde zelfvertrouwen en de verbeterde sociaal-emotionele ontwikkeling bij deelnemers leiden ertoe dat (bij enkele deelnemers) inzet van een ander zorgtraject of extra begeleiding op school kan worden vermeden. Echter, de meeste deelnemers van Playing for Success hebben geen grote directe problemen. Het zijn vaak 'grijze muizen' en buitenbeentjes in een klas die worden voorgedragen voor Playing for Success.

Om de maatschappelijke waarde van dit effect in te kunnen schatten, wordt een bandbreedte gebruikt: bij minimaal 0% (0 leerlingen) en maximaal 10%⁴ (29 leerlingen) van de deelnemers aan Playing for Success kan een ander zorgtraject worden voorkomen. De kosten die samenhangen met een extra zorgtraject worden afgeleid van de kosten van een zorgleerling. Een zorgleerling kost een school gemiddeld tussen de € 6.000 en € 18.000 meer dan een 'gewone' leerling⁵. Omdat Playing for Success niet specifiek is gericht op jongeren met problemen, gaan we er vanuit dat de extra kosten voor een in te zetten hulptraject nog lager zijn dan de laagste bandbreedte. De waarde van één vermeden hulptraject wordt daarom ingeschat op € 3.000.

Uitgaande van het bovenstaande zijn de baten door het vermijden van hulptrajecten gelijk aan maximaal € 87.000 per jaar.

Vermijden zittenblijven

Naast het vermijden van hulptrajecten kunnen het verhoogde zelfvertrouwen en de verbeterde sociaal-emotionele ontwikkeling ertoe leiden dat leerlingen op school beter gaan presteren. We hebben in hoofdstuk 2 en 3 echter geen effect kunnen constateren. Het beschikbare onderzoek was gericht op schoolprestaties. We kunnen echter ook kijken naar plaatsing in speciaal onderwijs en zittenblijven. Een problematische werkhouding is geen verklarende factor voor plaatsing in het speciaal onderwijs (Smeets e.a., 2007). Wel is met een problematische werkhouding de kans op zittenblijven groter (idem). We nemen daarom het mogelijke effect mee van het vermijden van zittenblijven. We gaan er vanuit dat minimaal nul deelnemers en maximaal twee deelnemers als gevolg van Playing for Success niet blijven zitten.⁶

4 EffectenArena Playing for Success Breda.

5 CPB (2009), *Zorg om zorgleerlingen*.

6 Eén op de zes basisschoolleerlingen doet langer dan acht jaar over de basisschool (Onderwijsinspectie 2012).

Om de baten van dit effect te berekenen, maken we onderscheid tussen een directe baat en een indirecte baat door het vermijden van zittenblijven.

Onder de directe baat verstaan we de vermeden kosten die samenhangen met het jaar extra scholing dat de zittenblijver nodig heeft. Volgens de OECD zijn deze kosten gelijk aan zo'n € 7.000 per leerling per jaar. Door het vermijden van zittenblijven wordt dus per leerling € 7.000 aan extra directe scholingskosten bespaard.

De indirecte baat van het vermijden van zittenblijven is verbonden aan de indirecte kosten die ontstaan door zittenblijven. Door het jaar extra scholing wordt de zittenblijver pas een jaar later actief op de arbeidsmarkt en dit levert een productieverlies op voor de maatschappij. De maximale maatschappelijke kosten van dit 'verloren' jaar zijn volgens het onderzoek van de OECD⁷ gelijk aan circa € 37.000 in het jaar waarin het productieverlies optreedt. Omdat het verloren jaar zich pas in de toekomst voordoet, moet de toekomstige schade van € 37.000 worden omgerekend naar de huidige waarde van dit bedrag. Deze bedraagt circa € 19.000.⁸

In totaal levert het vermijden van een jaar zittenblijven de maatschappij circa € 26.000 per leerling op (directe baat plus indirecte baat). De maximale baat (twee leerlingen die niet blijven zitten) is daarmee gelijk aan circa € 52.000 bij een jaar Playing for Success.

Overige baten

De overige geïdentificeerde effecten uit de Effectenarena kunnen ook tot baten leiden. Het gaat dan om de volgende effecten.

- Verbeterd gedrag in de openbare ruimte (leerlingen).
- Verbeterd netwerk (leraren en scholen).
- Opdoen van ervaring (stagiairs).
- Verminderde overlast (betrokken sportverenigingen).
- Verbeterd imago (betrokken sportverenigingen en overige sponsors).

Deze effecten zijn in het kader van de quickscan MRA niet uitgedrukt in euro's. Om toch een waarde mee te geven aan de effecten, worden zij beoordeeld aan de hand van een kwalitatieve inschatting van hun waarde. Verwacht wordt dat Playing for Success een klein positief effect heeft op de genoemde effecten. Dit betekent dat door Playing for Success de deelnemers beter gedrag in de openbare ruimte zullen vertonen dan nu het geval is en dat zij ook voor minder overlast zullen zorgen. Verwacht wordt dat de betrokken

7 OECD (2009), *Kosten van zittenblijven in Nederland*.

8 Uitgaande van een periode van 12 jaar vanaf het jaar van zittenblijven.

sportverenigingen en overige sponsors zullen profiteren van Playing for Success door een verbeterd / groter netwerk en het feit dat de bijdrage aan Playing for Success goed is voor het imago. Uiteindelijk brengt PfS ook een positief effect voor betrokken stagiairs mee, omdat zij door het project ervaring kunnen opdoen. Onderstaand vatten we deze kwalitatieve beoordeling samen.

Kwalitatieve beoordeling effecten

<i>Effect</i>	<i>Verwacht effect</i>
Verbeterd gedrag in openbare ruimte	+
Verbeterd netwerk	+
Opdoen van ervaring	+
Verminderde overlast	+
Verbeterd imago	+

**-- Zeer negatief effect, - Negatief effect, 0 Neutraal effect, + Positief effect, ++ Zeer positief effect.*

Totaaloverzicht kosten en baten *Playing for Success*

De volgende tabel geeft een overzicht van de kosten en baten van het project voor één jaar.

Overzicht uitkomsten (€)

	Overzicht kosten en baten (jaarlijks)*
Jaarlijkse kosten personeel, materiaal, et cetera	- 77.000
Jaarlijkse kosten locatie	-43.000
Inrichtingskosten	-3.000
Kosten <i>Playing for Success</i> Nederland	-5.000
Totale kosten**	130.000
Vermijden hulptrajecten	0 tot 87.000
Vermijden zittenblijven	0 tot 52.000
Verbeterd gedrag in openbare ruimte	+
Verbeterd netwerk	+
Opdoen van ervaring	+
Verminderde overlast	+
Verbeterd imago	+
Totale baten**	0 + tot 140.000 +
Totaal**	-130.000 + tot 10.000 +
Verhouding kosten en baten***	0 tot 1,1

*Afgerond op duizenden euro's

**Afgerond op vijfduizenden euro's

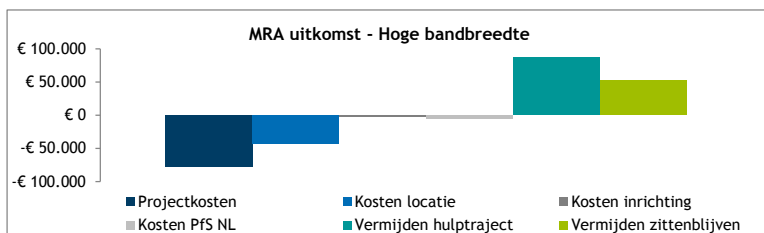
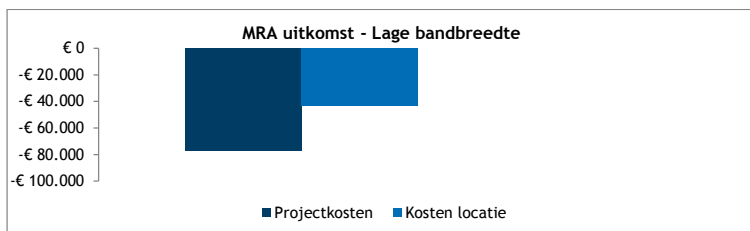
***Hoe hoger de verhouding tussen kosten en baten, des te positiever is de MRA. Bij een verhouding > 1 zijn de baten hoger dan de kosten. Bij een verhouding < 1 zijn de kosten hoger dan de baten. Bij een verhouding = 1 zijn de kosten gelijk aan de baten.

De effecten op het vermijden van hulptrajecten en het vermijden van zittenblijven kunnen we kwantificeren en in euro's uitdrukken. Voor de overige verwachte effecten is dat (binnen deze studie) niet mogelijk. Dit houdt overigens niet in dat deze effecten minder belangrijk zijn. Het betekent alleen dat we (nog) over onvoldoende kengetallen en studies beschikken om deze effecten in geld uit te drukken. Wel gaan we voor deze effecten uit van een positieve bijdrage aan de maatschappij. Dit is in de tabel aangegeven met +.

Op basis van de voorlopige inzichten in de kosten en de baten die we in geldwaarden kunnen uitdrukken, komen we tot een jaarlijkse waarde die ligt tussen de € -130.000 en + € 10.000. De verhouding tussen kosten en baten (kosten/

baten) is gelijk aan 0 tot 1,1. In de volgende figuren wordt de verhouding tussen kosten en baten verder geïllustreerd.

Overzicht kosten en baten per kostenpost / effect (€)

De onderstaande tabel toont de gekwantificeerde effecten en de incasseerders die profijt zullen hebben van deze baten. Wanneer door Playing for Success een hulptraject vermeden kan worden, profiteert de gemeente in Wmo-trajecten en de regionale onderwijsbesturen als het gaat om het vermijden van speciaal onderwijs. De baten voor het vermijden van de directe kosten van een jaar zittenblijven (jaar extra onderwijs) zijn voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Als door het vermijden van een jaar zittenblijven een deelnemer van Playing for Success een jaar eerder actief wordt op de arbeidsmarkt, profiteert de hele Nederlandse maatschappij daarvan.

Overzicht effecten op incasseerders

Gekwantificeerde effecten	Incasseerder baat
Vermijden hulptraject	Gemeente (Wmo-trajecten) Besturen regionaal onderwijs (Speciaal onderwijs)
Vermijden zittenblijven - Vermeden directe kosten jaar extra scholing	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Vermijden zittenblijven - Jaar eerder actief op de arbeids- markt	Nederlandse maatschappij

Uit de MRA berekeningen blijkt dat een groot gedeelte van de baten wordt gerealiseerd bij een klein aantal deelnemers. Dit komt doordat de meeste deelnemers van Playing for Success geen directe problemen hebben of hulp nodig hebben. Op dit moment wordt er vaak expliciet voor gekozen geen probleemjongeren te selecteren. Wanneer dat (in beperkte mate) wel gebeurt, zullen de maatschappelijke baten stijgen omdat dan het aantal vermeden hulptrajecten en het aantal vermeden zittenblijvers zal toenemen.

Gevoeligheidsanalyse

In de gevoeligheidsanalyse worden verschillende variabelen in de MRA veranderd om te kijken hoe gevoelig de MRA uitkomsten voor deze veranderingen zijn. De resultaten van de gevoeligheidsanalyse worden in de volgende tabel gepresenteerd.

In de gevoeligheidsanalyse is gekeken naar:

- gevoeligheid voor de hoogte van de kosten;
- gevoeligheid voor de hoogte van de baten;
- gevoeligheid voor de omvang van de effecten (het aantal deelnemers dat door Playing for Success een hulptraject of jaar zittenblijven kan vermijden).

Overzicht uitkomsten gevoeligheidsanalyse

	Gevoeligheid MRA*	Omslagpunt MRA**
Gevoeligheid MRA uitkomsten totaal	++	9% toename van de kosten 8% afname van de baten
Aandeel deelnemers dat een hulptraject kan vermijden	+++	8% (in plaats van 10% in de originele MRA)
Aantal deelnemers dat een jaar zittenblijven kan vermijden	+++	1 (in plaats van 2 leerlingen in de originele MRA)

*0 niet gevoelig, + beperkt gevoelig, ++ gevoelig, +++ sterk gevoelig.

**Het omslagpunt laat zien bij welke procentuele verandering van een kengetal de MRA resultaten positief worden, uitgaande van de originele MRA uitkomst en het gelijk blijven van alle andere factoren in de MRA.

De gevoeligheidsanalyse laat zien dat de uitkomsten van de MRA sterk gevoelig zijn voor veranderingen in het aantal leerlingen dat een zorgtraject of jaar zittenblijven kan vermijden. In de originele MRA is er vanuit gegaan dat maximaal 10% van de deelnemers een zorgtraject kan vermijden. Als dit aandeel in werkelijkheid gelijk is aan of minder dan 8% wordt ook de hoogste bandbreedte van de MRA negatief. Als het aantal vermeden zittenblijvers (in de originele MRA is uitgegaan van 2 leerlingen) minder dan of gelijk is aan 1, wordt de MRA ook negatief.

Conclusies

De verwachte baten van Playing for Success bestaan uit het vermijden van hulptrajecten en zittenblijven. Deze effecten zijn in de MRA uitgedrukt in euro's. Ook worden effecten verwacht op het gebied van netwerkvorming (leraren en scholen), het opdoen van ervaring (stagiairs), verminderde overlast (betrokken sportverenigingen) en een verbeterd imago (betrokken sportverenigingen en sponsors). Deze effecten zijn kwalitatief meegenomen in de MRA.

De verhouding van kosten en baten van Playing for Success ligt in een bandbreedte van 0 tot 1,1. Een verhouding van boven de 1 duidt op een positief maatschappelijk rendement waarbij de baten groter zijn dan de kosten. Het maatschappelijk rendement van Playing for Success lijkt hiermee beperkt. De grote bandbreedte ontstaat door de grote onzekerheden over de vraag in hoeverre andere hulp wordt vermeden en zittenblijven wordt voorkomen. De meeste deelnemers van Playing for Success hebben geen directe problemen noch hebben zij hulp nodig. Het zijn leerlingen met onbenut potentieel die worden voorgedragen mee te doen aan Playing for Success. Het hebben van meer zelfvertrouwen en sociaal-emotionele groei zijn wel van grote betekenis voor de deelnemers zelf, maar deze winst laat zich moeilijk vertalen in euro's.

5 *Conclusies en aanbevelingen*

Playing for Success is een onderwijsconcept waarin leerlingen uit het basis- en middelbaar onderwijs in een buitenschools programma werken aan hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Voor de deelnemers geldt dat zij meer zelfvertrouwen krijgen, het gevoel hebben 'er toe doen' en hun sociaal-emotionele ontwikkeling verbetert. De in euro's te kwantificeren baten van Playing for Success bestaan uit het vermijden van hulptrajecten en zittenblijven. Ook worden effecten verwacht op het gebied van netwerkvorming (leraren en scholen), het opdoen van ervaring (stagiairs), verminderde overlast (betrokken sportverenigingen) en een verbeterd imago (betrokken sportverenigingen en overige sponsors). Deze effecten zijn kwalitatief meegenomen in de MRA.

De uitkomsten van de MRA kennen een bandbreedte van - € 130.000 tot + € 10.000. Het maatschappelijk rendement van Playing for Success lijkt op dit moment dus beperkt. De grote bandbreedte ontstaat door de grote onzekerheden over de vraag in hoeverre andere hulp wordt vermeden en zittenblijven wordt voorkomen. De meeste deelnemers van Playing for Success hebben geen directe problemen noch hebben zij hulp nodig. Het zijn leerlingen met onbenut potentieel die worden voorgedragen mee te doen aan Playing for Success. Het hebben van meer zelfvertrouwen en sociaal-emotionele groei zijn wel van grote betekenis voor de deelnemers zelf, maar deze winst laat zich moeilijk vertalen in euro's.

Aanbevelingen

De beoogde positieve sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen wordt behaald. Het maatschappelijk rendement wordt echter omgeven door grote onzekerheden. Zonder PfS was de schoolloopbaan van de leerling waarschijnlijk hetzelfde geweest. Dit leidt tot twee mogelijkheden.

1. Huidige situatie

Het concept van PfS is bedoeld voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de betrokken kinderen. Het gaat de betrokkenen om de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en niet om bijvoorbeeld betere schoolresultaten. In

de wijze waarop Playing for Success naar buiten treedt wordt ook geen maatschappelijke rendement geclaimd.

2. Naar een hoger maatschappelijk rendement

Het concept van PFS kan zodanig worden ingezet dat meer maatschappelijk rendement wordt gehaald. Het gaat dan om:

- a. effect op schoolloopbanen;
- b. specifieke doelgroepen;
- c. een ander aanbod;
- d. een breder toepassingsgebied.

Ad a. Effect op schoolloopbanen

De totale inzet van PFS in de hele ontwikkeling van een kind is beperkt. Pas wanneer de interventie gericht wordt ingezet, kan effect op schoolloopbanen worden verwacht. De selectie van leerlingen zou expliciet kunnen geschieden met het oog op de te behalen effecten in de schoolloopbaan. Het gaat dan niet zozeer om Cito-scores maar om:

- niet blijven zitten;
- schoolkeuze niveau hoger;
- schoolkeuze: regulier voortgezet onderwijs in plaats van praktijkonderwijs;
- bij doelgroep speciaal onderwijs: helpen behalen van leerdoelen;
- bij doelgroep 15 -16 jaar: minder schooluitval.

Ad b. Specifieke doelgroepen

Op dit moment wordt er vaak expliciet voor gekozen geen probleemjongeren te selecteren. Op het moment dat dit (beperkt) wel gebeurt, zullen de maatschappelijke baten stijgen.

Ad c. Een ander aanbod

PFS kan langer worden gegeven en/of vaker worden herhaald om de verbeterde werkhouding en andere positieve effecten wel terug te laten komen in de schoolresultaten.

Ad d. Een breder toepassingsgebied

Een maatschappelijk te waarderen effect dat in de praktijk wel wordt benoemd maar nog weinig daadwerkelijk voor lijkt te komen, is de betekenis van PFS voor de betrokken docenten. Meerdere betrokkenen melden dat in principe de PFS ervaringen voor de docenten van belang zijn om mee te nemen naar het reguliere onderwijs. Om dit effect ook daadwerkelijk te behalen, zullen de docenten wel moeten rouleren (NAC) of dient PFS daadwerkelijk een rol te spelen in de re-integratie van zieke docenten (Almere). In Almere leven ook ideeën over toepassing voor de doelgroep ouderen, bijvoorbeeld bij de aanpak van analfabetisme.

Literatuur

Boonstra en Hermens (2013). *Factsheet onderzoek Playing for Success*. Rotterdam. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Cevaal, A. en J. Lucassen (2011) *Maatschappelijke neveneffecten van Playing for Success!: kwalitatieve studie naar de maatschappelijke neveneffecten van Playing for Success*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mullier Instituut.

CPB (2009). *Zorg om zorgleerlingen: Een blik op beleid, aantal en kosten van jonge zorgleerlingen*. Den Haag: Centraal Planbureau.

Klaveren, C. van en Witte, K., de (2012). *Football to Improve Math and Reading Performance. No. 43 Working Papers, Top Institute for Evidence Based Education Research*.

Linden, J. van der en Oomen, C. (2012). *Rapportage Playing for Success*. Utrecht: Oberon.

Linden, J. van der en Oomen, C. (2013). *Playing for Success: Resultaten sociaal-emotionele ontwikkeling*. Utrecht: Oberon.

OECD (2009), *Kosten van zittenblijven in Nederland*.

Onderwijsinspectie, Nieuwsbericht 28 maart 2012. *Nederlandse scholieren blijven vaker zitten*. <http://www.onderwijsinspectie.nl>.

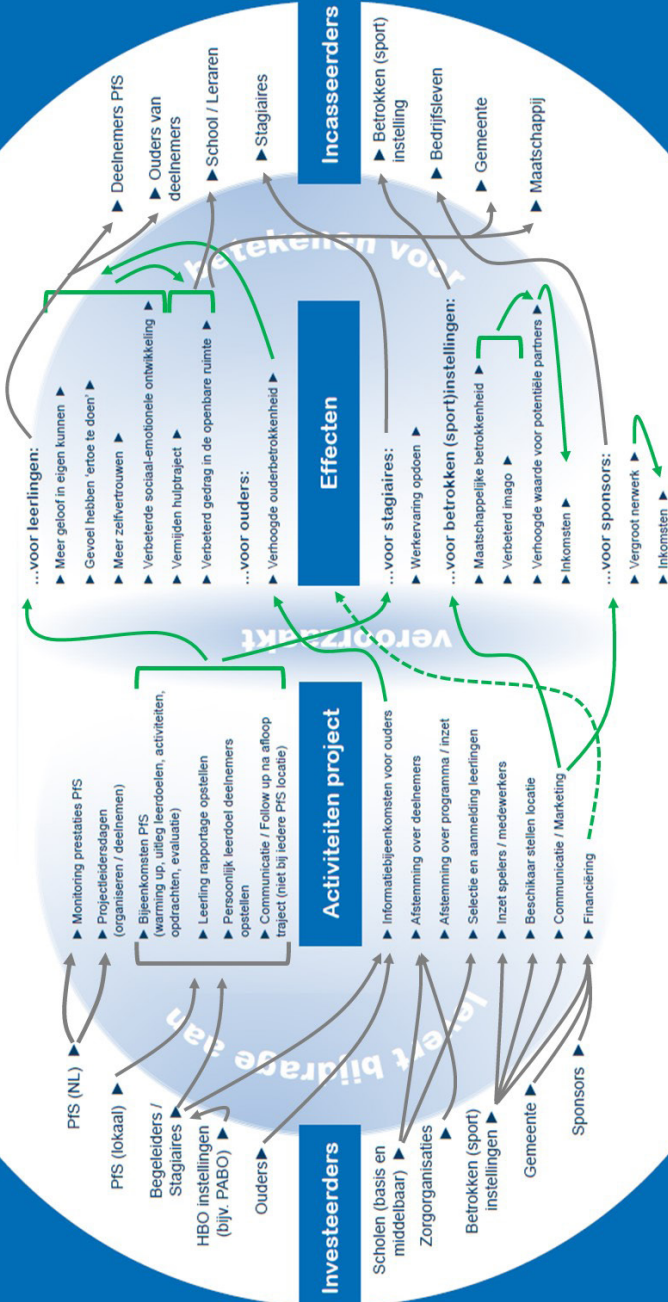
Playing for Success (2010). *Onderzoeksrapportage 2010*. Den Bosch: Stichting Playing for Success.

Sharp, C., Blackmore, J., Kendall, L., Schagen, I., Mason, K. en O'Connor, K. (2002). *Playing for Success: an Evaluation of the Third Year* (DfES Research Report 337). London: DfES.

Sharp, C., Chamberlain, T., Morrison, J. en Filmer-Sankey, C. (2007). *Playing for Success: an Evaluation of its Long Term Impact* (DfES Research Report 844). London: DfES.

Smeets, E., Veen, I. van der, Derricks, M. en Roeleveld, J. (2007). *Zorgleerlingen en leerlingenzorg op de basisschool*. Nijmegen: ITS-Radboud Universiteit Nijmegen.

Effecten Arena

Colofon

Opdrachtgever	Playing for Succes Nederland
Auteurs	Dr. F.B.J. de Meere (Verwey-Jonker Instituut) Drs. A. Hamdi (Ecorys)
Omslag	Ontwerppartners, Breda
Foto omslag	Beeldbank
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website.

ISBN 978-90-5830-657-9

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2014. Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Het naschools programma Playing for Success biedt een extra steuntje in de rug voor jeugdigen tussen de 9 en 14 jaar. De kinderen worden aangemeld door de school, omdat hun ontwikkeling in het gedrag dreigt te komen door bijvoorbeeld sociaal-emotionele problemen of achterblijvende onderwijsprestaties. In twaalf weken tijd poogt het programma de leerlingen het gevoel te geven dat zij bijzonder zijn, met als gevolg dat hun zelfvertrouwen en motivatie op school toeneemt. Dit doel wordt onder andere bereikt door bij een topsportaccommodatie een speciaal leercentrum in te richten. Deze omgeving kan een positief effect hebben op de instelling en gemoedstoestand van de kinderen. Het Verwey-Jonker Instituut verrichte samen met Ecorys een rendementsanalyse naar Playing for Succes en de resultaten zijn te lezen in dit rapport. Het programma heeft een positieve uitwerking op de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Het maatschappelijk rendement wordt omgeven door onzekerheden. We dragen enkele mogelijkheden aan om het maatschappelijk rendement van Playing for Success, indien gewenst, te vergroten.

